

Panun näkymiä

Robert Kiljander — 100-vuotismuisto.

Jyväskylän kuulun postimestarin syntymästä on tänään kulunut 100 vuotta.

Robert Kiljander, papin poika ja äidin puolelta Pohjanmaalla kuuluja Frosteruksia (sieltäkö taiteellinen lahjakkuus?), sai koulutuksensa Kuopiossa ja vaikutti, lyhyttä Heisingin kautta lukuunottamatta, elämänsä ehtooseen ja parhaat vuotensa Jyväskylässä. Vanhat Jyväskyläläiset muistavat hyvin tämän ajoittain kaikkea muuta kuin kohteliaan postimestarin. Tuoma ja kuitenkin huumorintajuinen, epäkohtelias ja kuitenkin herkkämielinen oli kirjaileva postimestari, joka tärävän silmin havaitsi pikkukaupunki-idyllin eri elämänmuotoja ja puki terävät huomionsa näytelmiinsä.

Kiljander kuuluu samaan näytelmäkirjailijaryhmään kuin esim. keväällä puheena ollut von Numers, Kaarlo Bergbomin aikakauden ja hänen välittömän vaikutusvaltansa alaiseen, joka ilmeisestä lahjakkuudestaan huolimatta tuskin olisi pystynyt sellaisia jälkiä jättämään suomalaiseseen kirjallisuuteemme kuin se todella jätti, ellei se olisi näytelmiensä viimeistelvässä voinut turvautua "tohtorin" tapaiseen auktoriteettiin. Tämähän ei silti vähennä Kiljanderin

paremmin kuin muidenkaan ansiota, sillä näytelmien henki on hänen niihin puhaltama. Minna Canth, hänkin aloitteleva, eli siihen aikaan Jyväskylässä ja hänen esimerkkinsä ja hänen kehoituksensa johtivat siihen, että Kiljander alkoi kerätä pöytälaatikkoonsa ruotsinkielisiä komedioita. Lopullisen sysäyksen sai hän kuitenkin tri Bergbomin kirjeestä. Syntyivät näytelmät Mestarin Nuuskarasia, Amalia ystävämme, Pukkinen pidot, Postkonttorissa, Pahassa pulassa ja kuuluisin, Sanny Kortmanin koulu, muita mainitsematta.

Kiljanderista on sanottu, että hänen ansionsa oli se, että hän toi pikkukaupungin kirjallisuuteen ja kieltämättä hän 1881 aloittaneena onkin ensimmäinen varsinainen pikkukaupunki-idyllin kuvaaja. Meidän on vaikea kuvitella, kuinka ahdasmielistä todella saattoi olla säätyläiselämä 1880-luvulla, mutta nämäkin pikku komediat antavat siitä elävän kuvan. Sanny Kortmanin koulu — todellisuus pohjalta rakennettu, tiemmä — oli joku vuosi sitten pelkästään kuulutuna, radiossa, nautittava esitys. Liittäisiköhän Unto Kupiainen sen "pienoisnuumorin aikakauteen"?

P a n u.